

רשות ניירות ערך

גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

הנחייה לפי סעיף 36א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968

דברי הסבר

מצב עסקיהן של חברות ואופי פעולותיהן יוצרים נסיבות שונות בהן במסגרת עריכת הדוחות הכספיים נדרשות החברות לעשות שימוש בהערכות ובאומדנים חשבונאיים כחלק מיישומם של כללי חשבונאות מקובלים.

על אף העובדה ששימוש באומדנים הינו אינהרנטי לתהליך הדיווח הכספי, קיימים בין אומדנים אלו אומדנים אשר מצריכים הפעלת שיקול דעת בסביבה של אי וודאות משמעותית והינם בעלי השפעה מהותית על הצגת מצבה הפיננסי של החברה ותוצאות פעולותיה. אומדנים כאלו יכול שיתייחסו לסוגיות הכרה בהכנסה, הפחתת נכסים, ירידת ערך נכסים, תביעות תלויות ועוד.

תהליך הדיווח הכספי מוביל, על פי טבעו וטיבו, לערכים מספריים מוחלטים, לאחר שהמדווחים לקחו בחשבון מכלול רחב של גורמים ונסיבות. ברם, היות חלק מהאומדנים כרוך באי ודאויות משמעותיות במיוחד יוצר פוטנציאל לכך שתוצאות מדווחות תשתנינה מן הקצה אל הקצה ללא כל שינוי בסביבת העסקים. (להלן, "סיכוני דיווח והצגה")

עניינה של הנחייה זו במתן מידע למשקיעים אודות סיכוני דיווח והצגה משמעותיים במיוחד. בהקשר זה, מוצאת הרשות לראוי לציין כי לאחרונה היא נדרשה לנושא זה של סיכוני דיווח והצגה בסוגיה של הערכות שווי, ובהתאם הגדירה, בהנחיה שפורסמה, דרישות גילוי מינימלי וחובת צירוף ההערכה באם שימשה ההערכה בסיס לקביעת ערכם של נתונים בדיווח.

כיום מוטלת החובה על תאגידים מדווחים לפרט בדוחות הכספיים את המדיניות החשבונאית אשר יושמה בדוחות הכספיים (מכח תקנה 8 לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים)), תשנ"ג – 1993, ומכח כללי חשבונאות מקובלים). גילוי זה מיועד לאפשר לציבור המשקיעים להשיג ידיעה אודות כללי החשבונאות והשיטות ששימשו בסיס למדידתו של המידע הכספי והצגתו, אולם הוא אינו מספק מידע אודות סיכוני דיווח והצגה משמעותיים, אשר אכן לא נהוג לתיתו גם בעולם, במסגרת דוחות כספיים (במובחן מדוח דירקטוריון), מידע הנושא אופי של ניתוחי רגישות¹.

מטרת הנחייה זו להגביר את השקיפות של המדיניות החשבונאית המיושמת בדוחות הכספיים בשני נדבכים. הראשון, הגברת מודעותם של המשקיעים באשר לקיומם של אותם אומדנים

¹ בחודש מאי 2002 פרסמה ה- SEC טיוטת הוראה, לעניין מדיניות חשבונאית קריטית ואומדנים חשבונאיים קריטיים. כמו כן פרסמה ה- SEC בדצמבר 2003 הנחייה לעניין דוח הדירקטוריון בה הופיעה התייחסות לאומדנים חשבונאיים קריטיים.

חשבונאיים קריטיים הכרוכים באי וודאות משמעותית ומצריכים הפעלת שיקול דעת, והשני הינו בהקניית הבנה למשקיעים בדבר השלכות אומדנים קריטיים אלו על הצגת מצבה הכספי של החברה ותוצאות פעולותיה ומתן מושג לגבי שינויים אפשריים באומדנים אלו ורגישות התוצאות הכספיות המוצגות של החברה לשינויים אלו.

בהתאם למתכונת המפורטת בהנחיה המצ"ב, תכלול כל חברה בדוח הדירקטוריון מידע שיזהה ויתאר את אותם אומדנים חשבונאיים קריטיים בהם נעשה שימוש וכן דיון כמותי ואיכותני בהשלכות השימוש באומדן הקריטי על תוצאות פעולותיה ומצבה הכספי וכן פירוט אירועים או משתנים שיש בכוחם לשנות את אותו אומדן.

אומדן חשבונאי קריטי הינו, כפי שמוגדר בהנחיה, אומדן חשבונאי המקיים את התנאים הבאים:

א. בעת גיבושו נדרשה החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ו/או אירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית.

ב. שימוש באומדן חלופי אשר באופן סביר ניתן היה לבחירה או שינוי סביר היכול לחול באומדן שבחרה בפועל החברה מתקופה לתקופה, הינם בעלי השפעה מהותית על הצגת מצבה הפיננסי של החברה או תוצאות פעולותיה.

על פי ההנחיה נדרשת החברה לכלול בדוח הדירקטוריון תיאור של האומדנים החשבונאיים הקריטיים, השיטה והאופן בהם נקבעו, הנחות ששימשו בבסיס קביעתם. כמו כן יש לכלול בדוח דיון איכותני באשר לחשיבות האומדנים החשבונאיים הקריטיים והשפעותיהם על דוחותיהם הכספיים של החברה, ניתוחי רגישות שנעשו לאומדנים, פרמטרים אשר שינוי בהם גורר שינוי באומדנים ודיון בשינויים שנעשו באומדנים החשבונאיים בשלוש השנים האחרונות.

הרשות מדגישה כי מטרת ההנחיה הינה "קילוף" אי הודאיות הכרוכות בשימוש באומדנים רק כאשר הן משמעותיות במיוחד ואין היא מיועדת להוות מצע לדיווחי פרופורמה אשר יערערו את אמינות המידע המדווח בדוחות הכספיים המושתת על האומדנים שנבחרו. לפיכך מתירה הרשות הכללת ניתוחי רגישות מספריים רק מקום שאי הודאיות הכרוכה באומדן היא גדולה במיוחד.

הנחיה זו לא תחול על תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א – 1981 ועל מבטח כהגדרתו בחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981.

גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

הנחייה לפי סעיף 36א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968

1. הגדרות

"אומדן חשבונאי קריטי" - אומדן חשבונאי המקיים את התנאים הבאים:

- א. בעת גיבושו נדרשה החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ו/או אירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית.
- ב. שימוש באומדן חלופי אשר באופן סביר ניתן היה לבחירה או שינוי סביר היכול לחול באומדן שבחירה בפועל החברה מתקופה לתקופה, הינם בעלי השפעה מהותית על הצגת מצבה הפיננסי של החברה או תוצאות פעולותיה.

2. דוחות תקופתיים

בדוח התקופתי, במסגרת דוח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד, יובאו פרטים בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים, כלהלן:

- א. פירוט האומדנים החשבונאיים הקריטיים בהם נעשה שימוש בדוחות הכספיים הנכללים בדוח התקופתי. יינתן הסבר לשיטה ולאופן בהם נקבע כל אומדן חשבונאי קריטי וכן להנחות המהותיות ששימשו בבסיס קביעתו.
- ב. יפורטו אירועים, מגמות, דרישות או מחויבויות הידועים לתאגיד ואשר בכוחם להשפיע באופן משמעותי על השיטה וההנחות שתוארו.
- ג. עבור כל אומדן חשבונאי קריטי יובא הסבר אודות חשיבות האומדן החשבונאי והשפעתו הכמותית על מצבה הכספי של החברה ותוצאות פעולותיה. כמו כן יזוהו הנתונים בדוחות הכספיים אשר הושפעו מהשימוש באותו אומדן.
- ד. במידה והאומדן החשבונאי הקריטי נשען על הנחות הכרוכות באי וודאות משמעותית במיוחד, ואשר שינויים אשר סביר שיחולו בו הינם בעלי השפעה מהותית במיוחד על מצבה הכספי של החברה, יובא ניתוח רגישות של האומדן החשבונאי ויצורף דיון כמותי בשינוי הכולל בתוצאות הפעילות, המצב הכספי ובנתונים נבחרים מתוך הדוחות הכספיים בהתאם לניתוח זה.
- ה. יובא דיון כמותי ואיכותני ביחס לכל השינויים המהותיים שנעשו באומדנים החשבונאיים הקריטיים בשלוש השנים האחרונות, הסיבות לשינויים, והשפעתם על הדוחות הכספיים.

3. תחילה ותחולה

- א. הנחיה זו תחל בדוחות המוגשים לשנה המסתיימת ביום 31.12.04 ואילך.
- ב. הנחייה זו לא תחול על תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א – 1981 ועל מבטח כהגדרתו בחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981.